

**A PEU
DE CARRER**CATALINA
Gayà

RICARD CUGAT

►► Antoni Vives, Jaume Ciurana, Antoni Vilella, Neus Munté i Ricard Gomà, divendres a la plaça de Pau Vila.

La lluita per les llibertats

Fa tres anys, a la seu d'ADAR, l'Associació d'Aviadors de la República, **Antoni Vilella** em va explicar que no li havien pogut «prendre mai l'entusiasme», que les persones com ell, que van lluitar per defensar un Govern elegit democràticament com va ser el de la segona república, havien estat educades per lluitar per la llibertat i que això ell ho havia fet tota la vida.

M'ho va dir envoltat de rèpliques d'avions Moska i de *Chatos*, i de fotos d'aviadors, alguns, molts, morts en combat. Ens escoltava **Simón Fiestas**, pilot de l'aviació republicana. **Vilella**, el president d'ADAR, havia estat mecànic d'aviació. La història que vaig anotar en una llibreta vermella era un almanac de greuges, però **Vilella** parlava amb entusiasme i amb ritme apressat, sabedor que el temps és poc per explicar la història.

Llavors, vaig apuntar que els havien titllat de «traïdors de la pàtria»; que els van sotmetre a consells guerrers; que van estar en camps de concentració; els que van tenir sort es van exiliar, i els que es van quedar van haver de convertir-se en fantasmes per no servir. El senyor **Vilella** tenia llavors 93 anys. **Simón Fiestas**

va morir fa uns mesos.

Divendres passat, vaig reconèixer en el senyor **Vilella** el mateix entusiasme de quan parlava d'aquells ideals. Davant del Museu d'Història de Catalunya, dret, i davant d'un auditori que ajuntava autoritats i fills i néts d'aquells aviadors, **Vilella** donava les gràcies perquè ara qui llegeixi la placa que la Comissió de la Memòria Històrica ha posat per homenajar els aviadors republicans recordarà els 700 joves que formaven el cos d'aviació republicana.

Els aviadors de la República van defensar Barcelona dels atacs feixistes

El públic, a la plaça de Pau Vila, assentia. Els historiadors **David Iñiguez** i **David Gesàl** deien que davant d'aquest pòrtic hi van morir 18 aviadors defensant la ciutat. Més d'un feia voltes; veia iots de luxe i vaixells velers.

Tantes dècades després hauria de semblar que la guerra civil està documentada, narrada, però el que s'ha enterrat, les pors, els secrets i

el que no s'ha dit ha estat tan abundant que encara queden desenes d'històries per explicar, centenars de caixes i fosses per obrir.

Entre l'auditori hi havia un pare i tres fills. El pare era fill d'un aviador republicà. L'aviador es deia **Diego Guirao**, i el fill, **Robert Guirao**. El **Robert** no va saber qui era el seu pare fins als 18 anys, quan va trucar a tot aquell que a Espanya portés el cognom **Guirao**. Fins a l'adolescència no va entendre per què ell i la seva germana no tenien el mateix cognom que els seus altres germans. Va començar a preguntar i la seva mare va treure les fotos d'un guapo torero de Còrdova; li va explicar que era company de **Negrín**; li va llegir el comunicat militar en què s'explica que **Diego Guirao** va participar en 59 combats, que ell sol es va enfrontar a un grup d'avions Heinkel envoltats de caces i que en va sortir viu.

Va aterrar a Marsella, on va néixer el **Robert**, es va fer de la resistència i el va matar un toro en una plaça. M'ho explicava el **Robert** i, deia, és la segona vegada que ho narra. Tots dos miràvem la placa, després el mar. Un dels fills, el **Josep**, feia broma dient que un dia haurà d'explicar-li a ell qui era el seu avi.

Divendres encara llua el sol. Durant tot l'acte, una bandera republicana onejava darrere els que es posaven davant el micro. Amb aquesta placa, Barcelona salda un deute amb aquests homes que la van defensar per aire dels atacs feixistes. Els ho devia, abans que morin tots. ≡

cgaya@elperiodico.com